

Doping – i historiskt pers

Doping innebär, att idrottsutövaren förbättrar sin prestationsförmåga med hjälp av substanser eller metoder, som är förbjudna och "osportsliga". Dessa är uppbyggda på en lista från World Anti-Doping Agency (WADA), som ständigt ändras och kompletteras och reglerna tillämpas av Riksidrottsförbundet (RF) i Sverige och inom den internationella idrotten.

Text / Bild : GUNNAR SVARTENGREN

● Missbruk av dopingpreparat är i dag ett stort samhällsproblem. I vår tid är utseendet och kraven på skönhet tydligen så stora, att många tar till alla medel för att nå "rätt nivå". Missbruket sker till en stor del utanför tävlingsidrotten, och främst av estetiska skäl.

Som idrottare vill du förbättra din kapacitet och dina resultat. Vissa individer har naturliga förutsättningar – rent genetiskt är de redan utrustade med fysiska förutsättningar för att utöva en viss sport. Med en någorlunda god uppväxt, där du haft rätt kost och och i övrigt goda möjligheter att utvecklas fysiskt, är det förstås lättare att bli en framgångsrik idrottare.

Men det är ändå vinnar-instinkten och viljan att vara bäst, som avgör när det kommer till kritan. Finns det en fallenhet, som stimuleras och utvecklas av en positiv omgivning, så finns alla möjligheter att uppnå goda resultat – utan att nyttja doping.

Det började för länge sedan

Östberg skriver 1889 att "en tävlingsryttare lämpligen två timmar innan tävlingen intager ett stycke stekt färkött eller hammel (= kött från en kastrerad bagge), hvilket kan nedsköljas med ett glas god, ej söt champagne...". Tittar man på bilder från de första Mälaren Runt-loppen, har alla deltagare en cigarr i munnen. Tobak var stimulerande och ansågs vara bra för cyklister. Så både alkohol och nikotin betraktades då vara av värde, för att höja prestationsförmågan.

Choppy Warburton har länge utpekats, som den första stora skurken i dopingträsket. Men detta är inte helt sant. Han var också en enastående begåvning med långdistanslöpning som specialitet. Han hade lärt sig, att regelbunden träning, god mathållning och ett ordnat liv med väl tilltagna viloperioder plus ordentlig sömn, gav resultat. Detta omsatte han i praktiken, när han blev tränare för världens då snabbaste professionella cyklister – både manliga och kvinnliga.

Han hade dessutom kännedom om olika medel och där kommer hans överrock in med alla fickor och flaskor. Vad han använde får vi aldrig veta, men han var väl förtrogen med de flesta dåtida preparat. Även om olyckligtvis Tom Linton, den framgångsrike cyklisten från Wales, dog i typhoidfeber ganska snart efter loppet Bordeaux-Paris 1896, är det inte övervägande sannolikt att Choppys flaskor var orsak till hans tidiga död.

Dessa anklagelser förstärktes självklart av de skrivelser, som Jimmy Michael, den andre cyklade walesaren, utsatte honom för. Choppy kunde inte försvara sig, för han dog ganska snart efter dessa påhopp, i en hjärtattack. Kvar står att han hade träningsmetoder som används än idag och att viktigast för honom var, att idrottarna mådde bra och att de fick aktiv uppmuntran av sin tränare.

Cyklister har alltid haft tillgång till olika sti-

mulansia. På velodromerna i USA var det självklart, att använda allt från eter, kamfer och sprit till starkare saker som opium, heroin, kokain, stryknin och arsenik. Allt för att få cyklisterna kapabla att genomföra de fysiskt krävande sexdagars-loppen. Det var prispengarna som styrde. Cyklisterna provade självklart olika metoder att öka sin kapacitet – och de fick god hjälp av sina tränare och managers.

Intersports grundare – mot doping

Om Henrik Moren står det i boken Moreniana – "Sin snaps tar han till maten och ett glas punch eller conjac till kaffe försmär han inte heller – men allt, menar han, skall användas med måtta". I Gresvigs träningsbok för cykling 1929 står det tydligt att "En idrottsman som vil bli fremrakende, bör och må holde sig helt borta fra alkohol og tobak". Normannen Aksel Gresvig (1876-1958) hör till de kända bancyklisterna och är grundare till den stora sportaf-färskedjan Intersport.

Perioden senare är mer svåröverskådlig. Amfetamin och efedrin är klassiska droger, som framställdes kommersiellt efter andra världskri- get utan restriktioner. Amfetamin användes un-

der världskriget, för att soldater skulle orka vara vakna och klara långa strapatser. Brukandet spred sig och preparaten användes även civilt i prestationshöjande syfte.

Dopingskandalerna började uppmärksammas, när Knud Enemark Jensen, den unge danske cyklisten, dog under Rom-olympiaden 1960. Han var sannolikt amfetamin-påverkad. Denna händelse initierade bildandet av IOKs medicinska kommission – en föregångare till WADA.

Tom Simpsons död på berget Ventoux under Tour de France 1967 orsakades sannolikt av en kombination av amfetamin och alkohol. Denna händelse innebar att uppmärksamheten särskilt riktades mot cykelsporten – något som sedan fortsatt under alla år.

Mer utstuderade metoder har kommit till användning. Hormoner, som anabola steroider, testosteron – läkemedel, som beta-blockerare, fettförbrännande bantningsmedel, urindrivande substanser och andra prestationshöjande preparat, som inte kunnat spåras så lätt, började användas.

Festina-skandalen 1998, när massören och tränaren Willy Voet fastnade i franska tullen inför Tour de France – med 400 flaskor och burkar dopingpreparat i bilen, är en välkänd tragisk